

a hodnot, naplnených lidskou túžbou po lepšom, krajšom, dokonalejšom, vždy charakterizovalo zodpovednú činnosť ľudí pri vytváraní humánneho sveta.

Život bez ideálov prestáva byť plnohodnotným životom. Pasivita a ľahostajnosť umrtvujú. Život potrebuje filozofiu života. Je aj na nás, aby sme chránili, zušľachťovali a kultivovali dialóg medzi ľuďmi, kultúrou a prírodou. Nestačí ekvilibristika slov a rozochvenie ducha. Treba odvahu uvedomelej aktivity, primeranú iniciatívu, vytrvalosť nepoddajnej trpezlivosti. Musíme hľadať a vytvárať ideály. Sú veci, o ktorých zmysle niekedy zapochybujeme, ale nesmieme ich prestať robiť.

Vnútrotný kľud učiteľa potrebuje jasnú životnú filozofiu, mravné zásady a zrejme stanovené ciele. Vyučovanie vyžaduje od neho chuť k učiteľskej práci, vytrvalosť v tejto činnosti. Dobrý učiteľ pozýva k dialógu, kladie otázky, znepokojuje, povzbudzuje k činnosti. Nesmieme zabudnúť, že ľudia si najradšej pamätajú to, čo ich zaujíma a pochopia hlavne tie veci, ktorých pochopenie im robí radosť. Učiteľ inšpiruje svojich žiakov, aby rozvinuli svoje schopnosti, odborné i ľudské, na najvyššiu možnú úroveň. Rozvíja ľudskú osobnosť duchom pravdy, lásky a dobra. Vyučovanie nesmie byť iba oznamovaním nových informácií, ale aj rozhovorom človeka s človekom. Hudbou myšlienok a ľudského citu. Možno je našim poslaním poznávať a milovať. Nebo aj cez vás nachádza ľudskosť sily v múdrosti vedy.

Pedagogicko-psychologická příprava vysokoškolského učitele

Dana Linhartová

Nesměle a ostýchavě se na mnohých našich vysokých školách začíná vyslovovat otázka: Nebylo by vhodné poskytovat vysokoškolským učitelům příležitost ke zkvalitnění jejich pedagogické kompetence? Vždyť vysokoškolský učitel by měl být nejen vynikajícím odborníkem ve svém oboru, lidsky silnou a vyzrálou osobností, ale i zdařilým transformátorem své bohaté vědecké erudice do pedagogických kreací plně pochopitelných studentům. Jen tak může učitel vysoké školy zdařile přispívat k plnohodnotnému, optimálnímu rozvoji jejich osobností, čímž zprostředkovaně podpoří vzdělanostní, ale i ekonomickou a společenskou úroveň populace.

Jak dál v pedagogicko-psychologickém vzdělávání vysokoškolských učitelů? Nezapomínejme na skutečnost, že od počátku 80. let se na našich vysokých školách realizoval systém tohoto vzdělávání, jehož kritické zhod-

nocení spolu s načerpáním zahraničních zkušeností nám může poskytnout inspirativní podněty při hledání nových cest.

Utváření pedagogické kompetence může u vysokoškolských učitelů probíhat zcela spontánně. Je ale třeba připustit, že takový proces může být ne-sourodý, náhodný i značně dlouhodobý. Kromě toho též mnozí vysokoškolští učitelé nemusejí být z hlediska své osobnostní výbavy, ale i zájmu či motivace k takovému procesu vhodně připraveni. V současném trhu pracovních sil i vzrůstající konkurence vysokých škol by jejich akademičtí funkcionáři měli mít snahu zaměstnávat po všech stránkách pouze nejkvalitnější odborníky. Současně by i jednotliví vysokoškolští učitelé měli pociťovat vzrůstající tlak vedení škol vůči sobě, zejména na hodnocení vyjádřené v ekonomickém stimulu.

Úspěšná vysoká škola dneška promýšlí vytvořit kompaktní a jejím potřebám odpovídající systém vzdělávacích akcí, které by napomohly zkvalitnit její učitelský sbor. Tyto vzdělávací aktivity by neměly mít nahodilý charakter, ale měly by být připravovány promyšleně a podnětně tak, aby rozvinuly aktivitu a motivaci učitelů k sebevzdělávání, jež by uspokojilo jak jejich osobní cíle a potřeby, tak i cíle a záměry příslušné vysoké školy.

Neomyslitelnou částí těchto vzdělávacích aktivit je též pedagogicko-psychologická příprava, která by měla učitelům dle délky jejich pedagogické praxe poskytovat nejen potřebné teoretické, ale i praktické pedagogicko-psychologické vědomosti a dovednosti. Na VŠZ v Brně je tato aktivita garantována Ústavem inženýrské pedagogiky PEF:

Pedagogicko-psychologickou přípravu učitelů VŠZ v Brně navrhujeme koncipovat jako systém nabízených akcí konzultačního a vzdělávacího charakteru. Všechny součásti navrhované struktury by měly vycházet zejména z rozvoje činností složky osobnosti vysokoškolského učitele. Současně by mu měly poskytnout dostatek inspirací a podkladů pro vlastní sebevzdělávání.

Doporučujeme, aby pedagogicko-psychologická příprava učitelů VŠZ v Brně zahrnovala dvě oblasti:

- a) *konzultační činnost* — jež by byla realizována formami individuálních a skupinových konzultací. Jejich prostřednictvím by byly řešeny pedagogicko-psychologické problémy dle potřeb a přání svých objednavatelů;
- b) *vzdělávací činnost* — jež by byla zajištěna formami samostatných přednášek, cyklů přednášek, jednorázovými semináři, kurzy — workshopy, samostudiem uchazečů. Učitelům VŠZ v Brně by tak bylo umožněno získání teoretických, ale zejména praktických vědomostí, dovedností a návyků i rozvinutí jejich schopností z oblasti pedagogiky a psychologie vysokoškolské výuky.

Samostatné přednášky, cykly přednášek i jednorázové semináře by měly být učitelské veřejnosti nabízeny průběžně, vždy zejména s ohledem na novost předkládané aktuální problematiky. Měly by plnit roli nepřetržitého informátora o novinkách z oblastí pedagogiky, psychologie, ale i odborného zaměření učitelů VŠZ v Brně.

Pedagogicko-psychologická příprava učitelů VŠZ v Brně by ale především měla být zajišťována formami kurzů — workshopů s převážujícím působením na utváření a rozvoj dovedností účastníků. Předpokládáme, že by se mohlo jednat o kurzy trojího typu obsahově diferencované dle pedagogických i odborných zkušeností jejich účastníků.

Veškerá vzdělávací činnost vysokoškolských učitelů by měla být podmiňována dodáváním extraktů z pedagogicko-psychologické literatury, které by následně povzbuzovaly jejich další samostudium.

V současné době se na Ústavu inženýrské pedagogiky PEF VŠZ v Brně připravují v rámci realizovaného výzkumu dokumenty, jež na základě zhodnocení dosavadního pojetí a zkušeností i srovnání našich a zahraničních teoretických i praktických poznatků detailněji specifikují obsahovou i organizační podobu pedagogicko-psychologické přípravy učitelů vysokých škol. Doufáme, že právě ony pomohou odpovědět na naše vstupní otázky, neboť by neměly zůstat nezodpovězeny.

Pedagogická praxe a učební plány učitelských fakult

Libuše Podlahová

Jedním z hlavních a pochybených argumentů odpůrců pedagogických praxí je tvrzení, že v zemích našich geograficky i historicky blízkých sousedů — v Rakousku a Německu — není pedagogická praxe záležitostí univerzit a vysokých škol připravujících učitele a probíhá až po skončení studia, během jednoho či více roků, nezávisle na univerzitě, v působnosti příslušných školských úřadů. Univerzitou dobře odborně připravený student se údajně, podle této argumentace, vrhá do vody skutečného pedagogického a školského života a plavat se naučí vlastním úsilím. Tím je zároveň „dokázáno“, že učit je snadné, učitelské schopnosti a dovednosti jsou dané od přírody a nemusí se získávat jako součást učitelského studia. Tím vznikne tolik žádaný prostor v učebních plánech pro preferovanou odbornou přípravu studentů učitelství.

Podle tohoto názoru by studenti měli možnost pedagogickou způsobilost získávat pouze absolvováním teoretických pedagogických disciplín na vysoké